

Артър Конан Дойл

Смъртоносните фигури

Холмс престоя няколко часа мълчаливо, превил дългия си тънък гръб над ретортата, в която вареше нещо особено горещо. Главата му бе приведена и той ми приличаше на някаква странна тънка птица с тъмносиви пера и черно качулче.

– И тъй, Уотсън – издума нечакано той, – вие нямате намерение да вложите капитала си в южноафрикански акции, нали?

Аз потръпнах от учудване. Колкото и да съм свикнал с чудните способности на Холмс, все пак това проникване в най-съкровените ми мисли беше съвсем необяснимо.

– Откъде знаете за това? – попитах аз.

Той се изви на стола си с димящата цигара в ръка и дълбоките му хълътнали очи някак забавно блеснаха.

– Е, Уотсън, признайте, че сте съвсем объркан – каза той.

– Признавам.

– Трябваше да ви поискам разписка за това.

– Защо?

– Защото след пет минути ще кажете, че всичко е било невероятно просто.

– Навярно няма да кажа нищо подобно.

– Виждате ли, мили Уотсън! – Холмс сложи, ретортата на един статив и заговори с тон на професор, който чете лекции пред аудитория: – Всъщност никак не е мъчно да се построи верига от изводи, които произтичат един от друг и са много прости, щом се вземат поотделно. Ако след това се изоставят следващите изводи и се поднесат на слушателите само изходната точка и заключението, може да се произведе поразителен, макар и фалшив ефект. Пък и всъщност не е трудно, след като прегледате вдлъбнатината между показалеца и средния пръст на лявата си ръка, да се уверите, че не мислите да вложите мъничкия си капитал в златоносни жили.

– Тука аз не виждам никаква връзка.

– Много е вероятно, но аз мога начаса да ви покажа една твърде тясна връзка. Ето халките, които не достигат на тази много проста верига: 1. Когато вие вечерта се върнахте от клуба, вдлъбнатината между показалеца и палеца на лявата ви ръка беше изцапана с тебешир. 2. Вие натривате това място на ръката си с тебешир, когато играете бiliarд, за да улесните щеката. 3. Вие играете бiliarд само с Текстън. 4. Преди четири седмици ми казахте, че Текстън е сключил договор за някаква собственост в Южна Африка, чийто срок изтича след месец, и че той желае да ви вземе за съдружник. Вашата чекова книжка е заключена в

чекмеджето на писалищната ми маса, а вие не сте ми искали ключа от него. 5. Вие нямате намерение да си вложите парите в тази работа.

– Това е до невероятност просто! – извиках аз.

– Съвсем вярно! – съгласи се Холмс малко заядливо. – Всяка задача става детински проста, когато се обясни. А ето ви необяснена задача. Прегледайте това, Уотсън, и кажете как го разбирате вие?

Холмс хвърли на масата къс хартия и пак се залови за своя химически анализ.

Аз погледнах учудено нелепите йероглифи, надраскани върху хартията.

– Но това, Холмс, са детински драскулки! – извиках аз.

– Тъй ли мислите?

– Че какво друго?

– Вижте, тъкмо това страстно желае да узнае мистър Хилтън Къбит от замъка Ридлинг Торп в Норфък. Тази мъничка загадка пристигна с първата поща, а той трябваше да пристигне с първия влак. Ето че звъни, Уотсън. Много е възможно да е той.

По стълбите се чува тежки стъпки и в стаята влезе висок, червендалест, гладко избръснат господин, чиите светли очи и цветущ вид говореха, че живее далече от мъглите на Бейкър Стрийт. Той сякаш внесе със себе си струя здрав, свеж въздух. След като се ръкувахме, той понечи да седне, но очите му попаднаха върху хартията с куриозните знаци, която аз разглеждах.

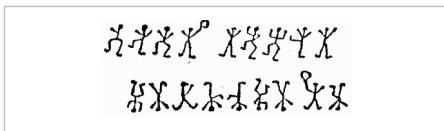
– Е, мистър Холмс, как ви се видя тази работа? – попита той. – Казаха ми, че много обичате оригиналните загадки, а надали може да се намери по-оригинална загадка от тази. Изпратих ви по-рано листа, за да успеете да го прегледате преди идването ми.

– Това произведение е наистина куриозно – каза Холмс. – На пръв поглед изглежда като детинска забава.

Нарисувани са няколко нелепи човешки фигурки. Защо придавате значение на тази забава?

– Не бих й придавал значение, мистър Холмс, ако не беше жена ми. Това нещо я изплаши страшно. Тя не казва нищо, но аз още виждам ужаса в очите ѝ. Ето защо искам да разкрия тези работи докрай.

Холмс повдигна листа тъй, че слънцето го освети напълно. Това беше лист, откъснат от бележник. Знаците бяха написани с молив и имаха такъв вид:

Холмс ги разглежда известно време, а после сгъна грижливо хартията и я сложи в бележника си.

– Това нещо обещава да се превърне в много интересен и необикновен случай! – каза той. – В писмото си, мистър Хилтън Къбит, вие ми съобщихте някои подробности, но аз ще съм ви задължен много, ако ги повторите за моя приятел, доктор Уотсън.

– Аз не съм кой знае какъв разказвач – възрази нашият посетител, нервно стискайки и разтваряйки ръцете си. – Питайте ме, ако нещо ви се струва неясно. Ще започна от времето, когато се ожених, от миналата година. Но най-напред трябва да ви кажа, че макар да не съм богат човек, моят род владее Ридлинг Торп от около пет века и в цялото Норфъкско графство няма по-известна фамилия от моята.

Миналата година аз дойдох в Лондон за един юбилей и се настаних в пансиона на Ръсел Скуеър, защото Паркър, мой спътник от парахода, отседнаше в този пансион. Там живееше и една млада американка на име Елза Патрик.

Кой знае как, ние се сближихме; не измина месец и аз се влюбих в нея тъй, както може да се влюби човек. Венчахме се тихо и се върнахме в Торфълк.

Ще сметнете, мистър Холмс, че е безумие един мъж от добър стар род да се жени така, без да знае нищо за миналото на жена си и на домашните й; но ако можехте да я видите и я познавахте, щяхте да ме разберете.

Елза постъпи много честно с мене. Не мога да кажа, че тя не ми даде възможност да се освободя от честната дума, която дадох, стига да пожелаех. През живота си съм бил в много неприятно общество – каза тя – и желая да забравя напълно за него. Иска ми се никога да не си припомням за него, защото ми е много тежко. Ако ме вземете, Хилтън, вие ще имате жена, която няма от какво да се срамува; но трябва да се задоволите само с честната ми дума и да ми позволите да пазя – мълчание за всичко, което е станало, преди да бъда ваша. Щом тези условия са много тежки за вас, вървете си в Норфък и ме оставете с предишния ми самотен живот.

Тези думи ми каза тя в навечерието на нашата сватба. Отговорих ѝ, че съм съгласен да я взема при нейните условия и съдържах думата си.

И тъй, измина година от женитбата ни и ние бяхме много щастливи. Но преди месец, в края на юни, се появиха първите тревожни признаци.

Веднъж жена ми получи писмо от Америка. Аз видях американски печат. Тя побледня смъртно, прочете писмото и го хвърли в огъня. После ни тя, ни аз споменахме за него: аз бях дал обещание и го пазах свято. Но от този момент тя не знаеше покой. Лицето ѝ винаги изразяваше страх. Сякаш очакваше нещо. Тя щеше да стори по-добре, ако бе ми се доверила; щеше да види тогава, че съм най-добрият ѝ приятел. Но докато тя сама не заговори, аз не мога да кажа нищо. Повярвайте ми, мистър Холмс, тя е честна жена и каквито и тревоги да е имала в миналото, не е виновна за тях.

Аз съм норфъкски земевладелец и няма в Англия човек, който да цени тъй високо честта на рода си, както аз. Тя знае много добре това и го знаеше и преди сватбата ни. Тя няма да почерни никога името ми, уверен съм в това. Сега стигнах до главната част на историята.

Преди седмица, миналия вторник, видях на един от прозорците няколко нелепи танцуващи фигурки, прилични на тези. Те бяха надраскани с тебешир. Помислих, че ги е рисувало момчето, конярят, но той се закле, че дори не ги е видял. Както и да е, бяха нарисувани нощем. Заповядах да ги изтрият и после споменах на жена си за тях. За голямо мое учудване, тя се отнесе много сериозно към това нещо и ме помоли, в случай че се появят такива фигури, да ѝ ги покажа.

Цяла седмица не се появи нищо; вчера сутринта намерих тази хартия в слънчевия часовник в градината. Показах я на жена си. Елза падна ненадейно като мъртва. Оттогава тя ходи като насън, сякаш, че е ослепяла, и очите ѝ изразяват ужас. Тогава аз ви писах, мистър Холмс, и ви изпратих тази хартия. Не можех да отида с нея в полицията, защото там биха ми се присмели; вие ще ми кажете какво да правя. Не съм богат, но ако някаква опасност заплашва жена ми, ще похарча и последната си пара, за да я защита.

Каква симпатична личност беше този англичанин от стар род – прост, прямодушен и кротък, с големи сини очи и широко красиво лице. В неговите черти се долавяше любов и доверие към жена му.

Холмс изслуша с напрегнато внимание тази история и потъна в безмълвен размисъл.

– Не мислите ли, мистър Къбит – каза най-после той, – че за вас е

най-добре да се обърнете направо към жена си и да я помолите да сподели тайната си?

Хилтън Къбит поклати едрата си глава.

– Което е обещано, то е свято, мистър Холмс. Ако Елза искаше, сама щеше да ми каже всичко. Щом не иска, аз няма да насилвам нейното доверие. Но имам право да взема своите мерки и ще ги взема.

– Аз ще ви помогна с цялата си душа. Най-напред, не сте ли чули, че някой нов съсед, чужденец, се е появил около вас?

– Не.

– Вашето място трябва да е много тихо. И всяко ново лице би предизвикало разговори.

– В непосредствено съседство – да. Но близо до нас има няколко малки курорта. И чифликчиите приемат наематели.

– Тези йероглифи очевидно имат смисъл. Ако са произволно надраскани, няма да бъдем в състояние да ги прочетем. Ако пък са част от някоя система, ние бездруго ще се доберем до смисъла им. Но този образец е толкова кратък, че аз не мога да направя нищо, а фактите, които вие ми представихте, са тъй неопределени, че нямаме основа за следствие. Бих ви посъветвал да се върнете пак в Норфък, да следите зорко и да снемете точно копие от първите танцуващи фигурки, които се появяват. Страшно неприятно е, че нямаме копие от онези, които са били нарисувани с тебешир на прозореца. Съберете още и предпазливи сведения за чужденците, които живеят наблизо до вас. Когато се доберете до някоя нова следа, елате при мен. Този е най-добрият съвет, който мога да ви дам, мистър Хилтън Къбит. Ако има нещо ново и спешно, готов съм да дойда в Норфък.

След този разговор Шерлок Холмс беше много замислен и през следващите дни аз видях няколко пъти как той изваждаше от бележника си хартията и дълго и втрънчено се вглеждаше в начертаните по нея фигури.

Ала почти цели две седмици той нито веднъж не спомена за тази работа. Най-после ме извика тъкмо в момента, когато се готвех да замина.

– По-добре останете вкъщи, Уотсън.

– Защо?

– Защото тази сутрин получих телеграма от Къбит – господина с танцуващите фигурки. Той трябва да бъде на гара Ливърпул Стрийт в един часа и дванадесет минути... Очаквам го всяка минута. От телеграмите му се вижда, че се е случило нещо ново и важно.

Не чакахме много. Нашият норфъкски чифликчия дойде направо от гарата, и то толкова бързо, колкото можеше да го докара файтон.

Той изглеждаше измъчен и разнебитен, в очите му надзърташе умо-ра и по челото му се забелязваха бръчки.

– Тази работа ми действа на нервите, мистър Холмс – каза той и седна уморено на стола. – Много неприятно е да чувствуваш, че си обграден от невидими, неизвестни хора, които замислят нещо срещу тебе; а когато на туй отгоре знаеш още, че постепенно убиват жена ти, то е вече извън силите на човека. Тя е измъчена и просто се топи пред очите ми.

– Тя нищо ли не ви каза?

– Не, мистър Холмс, нищо. И все пак клетата искаше няколко пъти да се изкаже, но нямаше сили да го стори. Опитвах се да ѝ помогна, но, види се, съм сторил това много непохватно и убих желанието ѝ да ми открие душата си. Тя говореше за моя стар род, за нашата известност в графството, за нашата гордост и неопетнената ни чест и аз винаги чувст-вувах, че това е само предговор; но, кой знае защо, никога не стигнахме до същността.

– Но вие сам намерихте ли нещо?

– И то твърде много, мистър Холмс. Аз събрах няколко нови кар-тинки с танцуващи фигурки и което е още по-важно – видях човека.

– Как? Онзи, който ги рисува?

– Да, аз го видях в действие. Но да ви разкажа всичко поред. Като се върнах от вас, първото нещо, което видях на другата сутрин, беше ед-на нова група танцуващи фигурки. Те бяха нарисувани е тебешир върху черната врата на плевнята, където стоят градинските инструменти; плевнята е край моравата и се вижда от предните прозорци. Снех точно копие от тази рисунка – ето го.

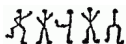
Хилтън разтвори един лист хартия и го постави на масата. Копието с йероглифите изглеждаше така:

– Прекрасно! – извика Холмс. – Прекрасно! Моля ви се,

продължавайте.

– Щом снеш копието, изтрих рисунката от вратата. Но след два дни се появи нов надпис. Ето копието му:

Холмс потри ръце и се разсмя от възторг.

– Материалът ни се увеличава бързо – каза той.

– След три дни едно късче хартия със също такива драскулки бе поставено под камъка на слънчевия часовник.

Както виждате, тези фигурки са също като последните. След това реших да пазя, за тази цел си взех револвера и седнах край прозореца в кабинета, отдето се виждат моравата и градината. Към два часа сутринта, когато беше още тъмно и само месечината осветяваше градината, аз чух зад себе си крачки и видях жена си по нощница. Тя ме молеше да си легна, казах ѝ откровено, че желая да видя кой ни плаши с такива глупави шеги. Тя възрази, че това е някаква безсмислена шега и че аз няма защо да ѝ обръщам внимание.

– Щом това толкова ви тревожи, Хилтън, да тръгнем да пътуваме заедно; по този начин ще избегнем всичко това.

– Как! Да допуснем една глупава шега да ни прокуди от нашата къща? – викнах аз. – Та цялото графство ще ни се смее!

– Добре, да отидем да спим – каза тя. – Утре сутринта ще поговорим за това.

Щом издума това, аз видях на лунната светлина, че бледото ѝ лице е побледняло още повече и ръката ѝ стискаше рамото ми: нещо мърдаше в сянката на плевнята. Съзрях една неясна прегърбена фигура, която се промъкваше откъм ъгъла, после коленичи пред вратата. Аз грабнах револвера и исках да отида в градината, но жена ми ме прегърна с двете си ръце и ме задържа.

Най-после се освободих, но докато отворя вратата и дотичам до плевнята, човекът се скри. Обаче остави следа: същите танцуващи фигурки върху вратата, каквито вече два пъти се бяха появявали, онези, които аз донесох на тази хартия.

Нямаше и следа от този негодник, макар че обходих цялата градина. Чудното е, че той през цялото време е бил там, защото когато на

сутринта пак прегледах вратата, на нея под реда, който вече бях видял, имаше други нарисувани фигурки.

– Имате ли тази рисунка?

– Имам я; тя е много къса, но аз сneh копие и от нея. Ето го! – Къбит пак изважда късче хартия. Този нов танц имаше следния вид:

– Кажете ни – рече Холмс и аз видях по очите му, че е възбуден, – беше ли тази рисунка продължение на първата или бе направена съвсем отделно?

– Тя беше нарисувана на другата половина от вратата.

– Прекрасно! За нашата цел това е по-важно от всичко друго. То ми дава надежда. А сега, мистър Хилтън Къбит, продължете, моля ви се, вашите крайно интересни показания.

– Няма какво повече да кажа, мистър Холмс, освен това, че в онази нощ бях сърдит на жена си, задето ме задържа, когато можех да хвана мерзавеца. Тя ми обясни, че се страхувала за мене. В един момент ми се мярна подозрението дали не се страхува за него, защото не се съмнявам, че тя знае кой е този човек и какво означават неговите странни сигнали. Но, мистър Холмс, в гласа и в очите на жена ми има нещо такова, което не допуска никакво съмнение, и аз съм уверен, че тя наистина мислеше за моята безопасност. Ето ви всичко. А сега дайте ми съвет какво да правя. Аз мисля да поставя в хрусталаците пет-шест мои работници и когато онзи негодник се вести пак, да го набият, та да се изпари желанието му да ни безпокои.

– Страх ме е, че работата е много сложна за такива прости средства – възрази Холмс. – Докога можете да останете в Лондон?

– Трябва да се върна вкъщи днес. По никой начин не мога да оставя жена си нощес сама. Тя е много нервна и ме молеше да се върна.

– Прав сте. Но ако можете да останете, аз навярно ще имам възможност след два дни да пътувам заедно с вас. А сега оставете ми тези листове и мисля, че скоро ще съм в състояние да хвърля малко светлина върху случая.

Шерлок Холмс не наруши своя спокоен професионален тон, докато замина гостенинът, макар за мене, който го познавам много добре, да

беше ясно, че той е дълбоко развълнуван.

В момента, когато широкият гръб на Хилтън Къбит изчезна зад вратата, приятелят ми се затича към масата, разтвори на нея всичките листчета с танцуващите фигурки и се задълбочи в сложни съображения.

Два часа наблюдавах как той изписваше лист след лист с фигури и букви, тъй силно погълнат от работата си, че очевидно беше забравил за присъствието ми. Понякога работата му потръгваше, тогава си свиреше и пееше. А понякога заставаше неподвижно и стоеше дълго време, свъсил вежди и разсеяно загледан в далечината.

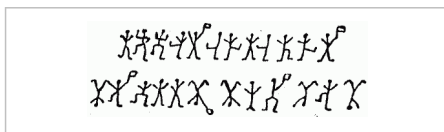
Най-после той извика от удоволствие, скочи от стола и закричи из стаята, потривайки ръце. А след това написа една дълга телеграма.

– Ако получа такъв отговор, какъвто очаквам, Уотсън, ще прибавите още едно интересно дело към колекцията си – каза той. – Мисля, че утре можем да заминем за Норфък и да отнесем на приятеля си няколко доста определени сведения за тайната, която го тревожи.

Признавам, че изгарях от любопитство, но знаех много добре, че Холмс обича да прави разкритията си, когато му дойде времето и по свой особен начин. И затова чаках. Докато решише да ми се довери.

Но отговорът на телеграмата се забави и минаха два дни в нетърпеливо очакване, през време на които Холмс напрягаше слуха си при всяко позвъняване.

Вечерта на втория ден дойде писмо от Хилтън Къбит. Всичко било спокойно у тях, с изключение само на това, че сутринта върху стълба на слънчевия часовник се появили две редчета танцуващи фигурки. Той беше приложил копие:

Холмс се наведе над тази странна рисунка и след няколко минути скочи на крака с вик на учудване и отчаяние, лицето му изразяваше страшна тревога.

– Ние допуснахме тази работа да отиде много далеч! – каза той. – Няма ли друг влак за Северен Уолшам?

Аз погледнах пътеводителя. Последният влак току-що беше заминал.

– Тогава утре на ранина ще закусим и ще потеглим с първия влак. Нашето присъствие там е крайно необходимо. А! Ето и чаканата телеграма. Една минутка, мисис Хъдсън. Може би ще трябва да се отговори. Не, телеграмата е такава, каквато очаквах. Иска се нещо повече – да не губим нито час и Хилтън Къбит тутакси да разбере как стоят работите, защото нашият норфъкски чифликчия се е замотал в една страшна и опасна паяжина.

Тъй и излезе. И когато стигна до мрачния завършек на историята, която ми се виждаше детинска и чудна, аз пак изпитвам скръбта и ужаса, които тогава изпълниха сърцето ми.

Ще ми се да се разделя с читателите с по-светъл край, но аз пиша хроника на фактите и съм задължен да доведа чудната верига от случки до техния мрачен завършек, благодарение на който за замъка Ридлинг Торп в продължение на няколко дни говореше цяла Англия.

Щом слязохме от вагона в Северен Уолшам, при нас дойде началникът на гарата и попита:

– Вие ли сте детективът от Лондон?

Израз на досада премина по лицето на Холмс.

– Защо мислите така?

– Защото инспектор Мартин от Норфък току-що замина. А може би сте лекари? Тя не е умряла, поне според последните известия още е жива. Може би ще сполучите да я спасите... Макар и за бесилката.

Челото на Холмс се помрачи.

– Ние отиваме в замъка Ридлинг Торп – каза той, – но не сме чули нищо за онова, което се е случило там.

– Чудна работа – отговори началникът на гарата: – Застреляни са и двамата: мистър Хилтън Къбит и жена му. Тя го застреляла, а после се застреляла сама – тъй казва прислугата. Той починал, а тя е на умиране. Боже мой, Боже мой, една от най-старите фамилии в Норфъкското графство и една от най-гачените.

Без да продума дума, Холмс побърза към екипажа и през целите тези дълги осем километра път не си отвори устата. Рядко съм го виждал толкова безнадеждно умислен. Не му беше добре още когато напускахме града и с парливи опасения преглеждаше утринните вестници. А сега това нечакано осъществяване на най-лошите очаквания го потопа в неописуема меланхолия.

Опръ се на облегалото и се отдаде на мрачни размисли. А между това много неща около нас можеха да възбудят интереса ни: ние пътувахме през най-оригиналната местност в Англия, където се виждаха

няколко разхвърляни чифлици, а от двете ни страни огромни църкви с квадратни кули се издигаха над плоския зелен ландшафт, говорейки за великолепието и благоденствието на старата източна Англия.

Най-после виолетовата ивица на морето се показва иззад зеления край на норфъкското крайбрежие и фйтонджията посочи с камшика си два стари покрива от керемиди и дърво, които надзъртаха измежду група дървета.

– Този е замъкът Ридлинг Торп! – каза той.

Когато стигнахме парадната врата, аз забелязах срещу нея, покрай игрището за тенис, черната плевня с инструментите и слънчевия часовник, с който се бяхме тъй странно запознали. Един чевръст човек с живи бързи маниери излизаше от високия кабриолет. Той ни се представи като инспектор Мартин от Норфъкската полиция и се зачуди много, като чу името на другаря ми.

– Но, мистър Холмс, престъплението е извършено днес в три часа сутринта. Как можахте да научите за него в Лондон и да стигнете на мястото заедно с мен?

– Аз го предвидих. Дойдох с надежда да го предотвратя.

– Значи трябва да имате важни улики, за които ние не знаем нищо, защото говорят, че те са били много добри съпрузи.

– Имам само свидетелските показания на танцуващите фигурки – отговори Холмс. – После ще ви обясня каква е работата. А сега, щом не можем да попречим на престъплението, ще ми се да използвам онова, което зная, за да помогна на правосъдието. Желаете ли помощта ми при разследването или предпочитате да действам независимо от вас?

– Мога само да се гордея, че работим заедно, мистър Холмс – възрази сериозно инспекторът.

– В такъв случай бих желал да не губим време, да чуем свидетелските показания и да огледаме местността.

Инспектор Мартин имаше достатъчно здрав разум, за да предостави възможност на моя приятел да действа посвоему и само грижливо да записва резултатите.

Местният лекар, побелял старец, слезе от стаята на мисис Хилтън Къбит и съобщи, че раната, която тя е получила, е сериозна, но не е непременно смъртоносна. Куршумът бил закачил предната част на мозъка и навярно щяло да мине известно време, преди ранената да се свести.

По въпроса била ли е застреляна от някого или сама се е застреляла, той не рискува да изкаже определено мнение. Несъмнено изстрелът бе дошъл отблизо. В стаята бе намерен само един револвер, в който

липсваха два куршума. Мистър Хилтън Къбит бе ударен в сърцето. Но възможно бе той да е стрелял в нея, а после да се е самоубил или пък тя да е престъпницата, защото револверът бе намерен захвърлен на еднакво разстояние от двамата.

– Вдигнаха ли го? – попита Холмс.

– Не сме докоснали нищо освен дамата. Не можахме да я оставим ранена да лежи на пода.

– Откога сте тук, докторе?

– От четири часа.

– Има ли и други?

– Полицаят е тук.

– И вие не сте съобщавали на никого нищо.

– Нищо.

– Постъпили сте много добре. Кой изпрати за вас?

– Слугинята Соундърс.

– Тя ли вдигна тревогата?

– Тя и готвачката Кинг.

– Къде са те сега?

– Навярно в кухнята.

– Тъй. Аз мисля, че най-добре е да ги чуем.

Старият вестибюл с дъбови цокли и високи прозорци се превърна в съдебна зала. Холмс седна в едно голямо старомодно кресло и неумолимите му очи блестяха върху замисленото лице. Аз четях в тях решението да посвети целия си живот на тази работа, клиентът му, когото не бе могъл да спаси, да бъде отмъстен.

Инспекторът Мартин, старият побелял селски лекар, аз и тъпоумният селски полицаи – ето целия състав на тази странна компания.

Двете жени дадоха твърде ясно показанията си. Те били разбудени от гърмеж, след минута последвал друг. Те спели в съседни стаи и мисис Кинг притичала в стаята на Соундърс. Заедно се втурнали надолу. Вратата на кабинета била отворена и на масата горяла свещ. Господарят лежал по очи сред стаята. Той бил мъртъв. Край прозореца се гърчела жена му, залепила глава о стената. Тя била тежко ранена и половината й лице било потънало в кръв. Дишала тежко, но не можела дума да продума. Коридорът и стаята били пълни с дим и мирис на барут. Прозорецът несъмнено бил затворен отвътре. Двете жени били уверени в това. Те начаса били изпратили за доктор и полицаи. После, с помощта на лакея и коняря, отнесли ранената си господарка в спалнята й. Ясно било, че тя и мъжът й са лежали в постелята си тази нощ. Тя била облечена с горни

дрехи, а той носел халат върху пижамата си. В кабинета нямало нищо. Доколкото знаят слугите, между мъжа и жената никога не е имало скарване. Смятали ги за много сговорчиви съпрузи.

Тези бяха главните точки от показанията на прислугата. На въпроса на инспектор Мартин отговориха, че всичките врати със сигурност са били заключени отвътре и никой не е можал да избяга от къщи. На въпроса на Холмс и двете си спомниха, че са усетили барутен мирис в момента, когато излезли от стаите си на горния етаж.

– Обръщам ви вниманието на този факт! – каза Холмс на колегата си по професия. – А сега мисля, че можем да се заловим със старателен оглед на стаята.

Кабинетът беше малък, трите му стени бяха отрупани с книги; писалищната маса беше сложена до един обикновен прозорец, който гледаше към градината.

Най-напред се заехме с нещастния чифликчия, грамадно тяло се беше проснало на пода в стаята. Безпорядъкът, в който се намираха дрехите му, свидетелствуваше, че той е бил вдигнат внезапно от сън. Стреляно е било отпред; куршумът пронизал сърцето и останал в тялото. Смъртта му е била несъмнено моментална и безболезнена. Нито халатът, нито ръцете му бяха изцапани с барут. Според доктора, дамата имаше и барутни петна по лицето, но не и по ръцете.

– Липсата на последните не доказва нищо, макар че присъствието им доказва всичко! – каза Холмс. – Стига само барутът да не премине случайно назад през зле затъкнатия патрон. – Човек може да даде няколко изстрела, без да има по ръцете си каквато и да е дия. Мисля, че тялото на мистър Къбит може да бъде пренесено. Смятам, докторе, че не сте извадили куршума, който е ранил госпожата, нали?

– За това е нужна една сериозна операция. Но в револвера има само четири патрона. Стреляно е с два и са нанесени две рани: значи всичко е ясно.

– Тъй изглежда – каза Холмс. – Може би вие ще ни обясните къде е куршумът, който очевидно е ударил в ръба на прозореца?

Той бързо се обърна и с дългия си тънък пръст посочи една дупка, която беше пробита в долната част на прозоречната рамка, близо двадесет сантиметра под нея.

– Боже мой! – издума селският лекар. – Разбира се, че сте прав, сър. Значи имало е и трети изстрел, следователно тук трябва да има трето лице. Но кой може да е той и как е излязъл?

– С решението на тази задача сме заети сега – отговори Шерлок

Холмс. – Помните ли, инспектор Мартин, когато прислужниците казаха, че след като излезли от стаите си, тутакси подушили мирис на барут и аз забелязах, че това показание е много важно?

– Помня, сър, но признавам, че не ви разбрах добре.

– Този факт свидетелствува, че по времето, когато е стреляно, прозорците и вратата са били разтворени. Иначе барутният мирис не би изпълнил тъй скоро цялата къща. Трябва да е имало течение в стаята. Все пак вратата и прозорецът са били отворени едновременно за късо време.

– С какво ще го докажете?

– С това, че свещта не е капала.

– Безподобно! – извика инспекторът. – Безподобно!

– Уверен, че прозорецът е бил отворен, когато се е разиграла трагедията, аз помислих, че в тази работа е замесено може би трето лице, което е стояло зад прозореца и е стреляло през него. Всеки изстрел, насочен към това лице, е можел да попадне в тази част на прозореца. Погледнах и видях несъмнена следа, оставена от куршума.

– Но как е бил затворен прозорецът отвътре?

– Преди всичко жената инстинктивно е затворила прозореца. Охо! Ами това какво е?

То беше една дамска чантичка, елегантна чантичка от крокодилска кожа, със сребърна закопчалка. Тя стоеше на писалищната маса.

Холмс я отвори и извади съдържанието ѝ. Състоеше се от двадесет и пет фунтови банкноти.

– Това да се запази, защото ще ни трябва в съда – каза Холмс и предаде на инспектора чантичката със съдържанието ѝ. – Сега да се опитаме да хвърлим малко светлина върху третия куршум, който е изстрелян от стаята – нещо, за което свидетелствува разцепеното дърво. Искам пак да видя готвачката мисис Кинг. – Вие казахте, мисис Кинг, че сте се събудили от силен гърмеж. Дали този първи гърмеж е бил по-силен от втория?

– Виждате ли, сър, той ме разбуди, бях заспала дълбоко и затова не мога да кажа. Но ми се стори много силен.

– Не мислите ли, че е възможно този звук да бъде от два изстрела, произведени едновременно?

– Не мога ви каза, сър.

– Мисля, че тъй е било. Смятам, инспектор Мартин, че ние вече извлякохме всичко, което можеше да ни даде тази стая. Бъдете тъй добър да тръгнете с мен и да видим какво ще ни даде градината.

Под самия прозорец на кабинета имаше цветна леха; щом

стигнахме там, нададохме вик на учудване – цветята бяха изпотъпкани и върху меката почва имаше много следи от големи мъжки обувки с особено дълги тънки носове.

Холмс зашари из цветята и листата като ловджийско куче, което дири ранена птица. После извика от удоволствие, наведе се и взе един меден цилиндър.

– Тъй си и мислех – каза той. – Ето третата гилза. Наистина, инспектор Мартин, аз мисля, че сега нашето следствие е почти приключено.

Лицето на провинциалния инспектор изразяваше крайно учудване от бързия и майсторски успех на разследването, което проведе Холмс. Отначало той се бе опитал да използва правата си, но беше вече онемял от възторг и беше готов да следва Холмс без възражения, където и да го поведе той.

– Кого подозирате? – попита той.

– Това ще кажа малко по-късно. В тази задача има няколко точки, които не бях в състояние да ви обясня досега. Щом отидох толкова далеч, най-добре е да продължавам, както аз си зная, а после изведнъж ще обясня цялата работа на всички.

– Както искате, мистър Холмс, докато не вземем нашия човек...

– Нямам никакво желание да бъда тайнствен, но в минути на действие е немислимо да се впускам в дълги и сложни обяснения. В ръцете ми са нишките на цялата работа. Ако дори тази дама не се свести вече, ние все пак ще можем да възстановим случките от миналата нощ и да осигурим тържеството на правосъдието. Преди всичко, нямате ли наблизост гостилничка на име „Елридж“? Питаха всички слуги, но никой не беше чувал такова име. Но конярят хвърли светлина върху това, след като припомни, че чифликчия, който носи такова име, живее недалеч оттук.

– Усамотен ли е този имот?

– Доста е усамотен, сър.

– Може би там нищо не са чули за онова, което се случи тази нощ?

– Може би, сър.

– Оседлай коня, юначе, и занеси една записка в този чифлик.

Холмс извади от джоба си листчетата с танцуващите фигурки, сложи ги пред себе си на писалищната маса и написа нещо. Най-после той подаде на момчето една записка и му каза да я предаде лично на онзи, до когото е адресирана, но да не отговаря на никакви въпроси. Аз погледнах външната страна на записката и видях, че адресът е написан с

отделни неправилни букви, досущ неприлични на твърдия Холмсов почерк. Тя беше адресирана така. „*M-r Abe Slaney, Elridge Farm, East Rue Ton, Norfolk.*“

– Чини ми се, господин инспектор – забеляза Холмс, – че ще направите добре, ако поискате телеграфически полицаи, защото ако сметките ми са верни, ще трябва да изпратите в затвора на графството един много опасен престъпник. Момчето може да изпрати и вашата телеграма. Ако има някой късен влак за града, Уотсън, мисля, че трябва да заминем с него, защото аз имам да направя един интересен химически анализ, а нашето разследване тук бързо приближава завършека си.

Когато момчето замина със записката, Шерлок Холмс даде нарежданията си на прислугата: ако някой посетител потърси мисис Хилтън Къбит, без да му кажат нещо за състоянието ѝ, да го приемат направо в гостната. За това даде извънредно строги нареждания на прислугата.

Най-после той мина пред нас в гостната, като забеляза, че тъй като нямаме работа, трябва да се помъчим колкото може по-добре да си прекараме времето, докато научим какво ни очаква занапред.

Докторът отиде при пациентите си и при Холмс останахме само инспекторът и аз.

– Мисля, че мога да ви помогна да прекарате интересно и полезно един час – каза Холмс, като премести стола си до масата и разтвори всички листчета със забавните изображения на танцуващите фигурки. – Колкото се отнася до вас, приятелю Уотсън, задължен съм ви, тъй като дълго не задоволявам вашето естествено любопитство. Вас, господин инспектор, целият този инцидент може да ви заинтересува като забележителен професионален етюд. Преди всичко трябва да ви предам интересните обстоятелства, свързани с предварителните преговори, които води с мене мистър Хилтън Къбит на Бейкър Стрийт.

И Холмс накъсо предаде известните вече на читателя факти.

– Тези оригинални произведения са у мене и биха предизвикали усмивка, ако не бяха предвестници на такава страшна трагедия.

Аз познавам много добре всевъзможните форми на тайното писмо и съм автор на една малка брошура на тази тема: в брошурката си разглеждам сто и шестдесет различни шифъра, но признавам, че този шифър е нов за мене. Целта на тези, които са измислили тази система, е била очевидно да скрият, че тези знаци са писмо и да накарат другите да ги считат за невинни детски рисунки. Ала след като се уверих, че тези фигурки имат значението на букви и като приложих към тях правилата, от които се ръководим при всички видове секретни шифри, не беше мъчно

да разреши задачата. Първото послание, което ми бе предадено, беше толкова късо, та аз можах да кажа само, че фигурката X не значи друго, а буквата Е. Както знаете, в английския език най-често се среща буквата Е. Тя се среща толкова често, че можеш да очакваш във всяка къса фраза да я срещнеш няколко пъти. Една от петнадесетте фигурки на първото послание се повтаряше четири пъти и беше много естествено да се замести с буквата Е. Наистина в някои случаи към тази фигурка беше прикрепено байряче, а в други случаи байрячето липсваше, но според разпределението на байрячетата изглеждаше вероятно те да служат за разделяне на фразите на думи. Приех това като хипотеза и отбелязах, че Е се изобразява с фигурката X .

Но после дойдоха вече трудностите на разследването. Като оставим буквата Е, честотата на повтарянето на другите букви от азбуката никак не е определена. Изобщо буквите, според честотата на употребата им, имат следния ред: I, A, O, J, N, S, H, R, D и L; но I, B, O, J се срещат почти еднакво често и трябва да опитаме всевъзможните им комбинации. Но да достигнеш до смисъла би било безкрайно дълга задача. Затова зачаках нов материал. При второто си посещение мистър Хилтън Къбит ми предаде още две къси фрази с едно известие, което изглеждаше да е една дума, защото в него нямаше нито едно байряче. Ето тези фигурки. В единствената дума ми бяха известни вече две Е-та, на второ и четвърто място в думата от пет букви. Тази дума можеше да бъде „Sever“, „Lever“ или „Veve“. Не може да става въпрос, че най-вярната дума като отговор на възванието беше „veve“ (никой) и обстоятелствата сочеха, че такъв беше отговорът, писан от дамата. Като признаем това за правилно, можем да кажем, че фигурките значат от N. V. и R. A. Все пак аз още се намирах в голямо затруднение, но една щастлива мисъл ме доведе до още няколко букви. Дойде ми наум, че ако тези възвания идват, както аз очаквах, от някой, който е бил близък на дамата в по-ранния ѝ живот, комбинацията от двете Е, между които стоят три букви, може прекрасно да се събере в името „Elsie“ (Елзи). След като разгледах всичките послания, аз видях, че такава комбинация съставя края на посланието, което е повторено три пъти. Това, разбира се, беше някакво възвание към „Elsie“. И тъй, аз получих буквите X. S. J. Но какво възвание беше то? Думата, която стоеше пред „Elsie“, имаше четири букви и завършваше с Е. Тази дума навярно трябваше да бъде „come“ (ела). Аз огледах всички други думи с четири букви, които свършват на Е, и не намерих нито една, която да подхожда на обстоятелствата. И тъй, владеех

вече буквите С, О и М и бях в състояние да се заема пак с първото послание; разделих го на думи и поставих точки вместо фигурките, които не са ми известни. Получи се следното:

M. ERE...ELS. NE.

Първата буква можеше да бъде само А, което беше много полезно откритие, защото се среща в тази къса фраза три пъти. Очевидна е и буквата Н във втората дума. Когато сложих тези букви, получи се:

AM HERE A ESLANE.

Или като се запълнят очевидно недостигащите букви в името, получава се:

AM HERE ABE SLANEY.

(Аз съм тук Ейб Слейни).

След това ми станаха известни толкова много букви, че можех вече с голяма увереност да се заема с второто послание, което доби такъв вид:

A. ELRJ ES.

Тук можеше да има смисъл само ако на въпросните места се поставят т и д (at Elriges – в Елридж) и да се предположи, че това е име на къща или на гостилница, където се е спрял пищецият.

Инспектор Мартин и аз изслушахме с напрегнато внимание и интерес печалния и ясен отчет за резултатите, които бе достигнал приятелят ми и благодарение на които бяха преодолені всички трудности.

– Какво направихте после? – попита инспекторът.

– Имах всички основания да предполагам, че този Ейб Слейни е американец, защото Ейб е американско глезено име, защото писмото от Америка сложи началото на всички тревоги. Имах още всички основания да подозирам, че в тази работа е замесена някоя престъпна тайна. Намеците на жената за нейното минало и нежеланието ѝ да се довери на мъжа си показаха това. Ето защо телеграфирах на приятеля си Уилсън Хърбот в нюйоркското полицейско управление, който много пъти е използвал познанството ми с лондонските престъпления. Аз го питах

познато ли му е името Ейб Слейни. Ето отговора му: „Най-опасният злодей в Чикаго.“

Същата вечер, когато получих този отговор, Хилтън Къбит ми изпрати последното послание от Слейни. Като поставих под известните ми знаци букви, получих:

ELSIE. RE. ARE. TO MEET THV. GV

Добавката на Р и Д допълваше посланието, което ми доказа, че негодникът е преминал към заплахи (Елзи, пригответе се да посрещнеш своя Бог), а познанството ми с чикагските разбойници ме накара да се страхувам, че той много бързо ще превърне думите си в действие. Начаса пристигнах с приятеля си доктор Уотсън в Норфък, но за нещастие закъснях: случи се най-лошото.

– Голямо щастие е човек да бъде ваш другар при някое разследване – издума от душа инспекторът. – Но извинете ме, ако съм откровен с вас. Вие сте отговорен сам пред себе си, пък аз трябва да отговарям пред началството си. Ако този Ейб Слейни, живущ в Елриджското имение, е наистина убиец и ако е избягал, докато аз съм тук, очакват ме сериозни неприятности.

– Няма защо да се безпокоите. Той няма да направи опит да бяга.

– Откъде знаете?

– Бягството би значило признание.

– Тогава да отидем да го арестуваме.

– Аз всяка минута го очаквам тук.

– Отде-накъде ще дойде тук?

– Защото му писах да дойде.

– Но това е невероятно, мистър Холмс! Защо ще се яви той на поканата ви? Тя по-скоро може да възбуди подозрението му и да го накара да бяга.

– Струва ми се, че сполучих да дам на писмото нужната редакция – отговори Шерлок Холмс. – Ето, ако не греша, същият господин върви по пътя.

Наистина един човек вървеше по пътеката, която води към къщи. Той беше висок, красив мургав brunet, облечен с костюм от сива фланела, с широкопола сламена шапка, с четинеста черна брада и голям, характерен орлов нос. Вървейки, той помахваше едно тръстиково бастунче. Крачеше безгрижно по пътеката, сякаш това място беше негово, и ние чухме неговото силно, уверено позвъняване.

– Струва ми се, господа – издума спокойно Холмс, – че ще бъде най-добре за нас да заемем позициите си зад вратата. Щом имаме работа с такъв юнак, трябва да вземем всички мерки. Вам, инспекторе, ще послужат вашите белезници. Разговорът оставете на мене.

Ние мълчаливо чакахме минутата – една от онези минути, които никога не се забравят. После вратата се отвори и онзи човек влезе в стаята. В същия момент Холмс опря револвера си в сляпото му око, а Мартин му надяна белезниците на ръцете. Всичко стана толкова бързо и ловко, че престъпникът се видя безпомощен, преди да се досети, че са го нападнали. Той ни изгледа поред с черните си очи, а после горчиво се разсмя.

– Е, господа, този път сам попаднах в клопката. Намерих си майстора. Но аз дойдох тук по покана от мисис Хилтън Къбит. Не казвайте, че е забъркана в тази работа! Не казвайте, че е помогнала да ми нагласите капана!

– Мисис Хилтън Къбит е тежко ранена и е пред прага на смъртта.

Слейни нададе хрипкав отчаян вик, който се разнесе из цялата къща.

– Вие сте полудели! – извика свирепо той. – Той е ранен, а не тя. Кой би се осмелил да вдигне ръка на мъничката Елзи? Аз можех – прости ми, Боже! – да я заплашвам, но не бих посегнал върху един косъм от прекрасната ѝ главица. Вземете си думите назад! Кажете, че тя е невредима!

– Намерих я опасно ранена до мъртвия ѝ мъж.

Слейни седна с тежка въздишка на пейката и опря лице върху окованите си ръце. Пет минути стоя тъй мълчаливо. После вдигна глава и заговори със студеното спокойствие на отчаянието:

– Няма какво да крия от вас, господа. Аз стрелях в мъжа, но и той стреля в мене и затова случилото се не може да се нарече убийство. Ако мислите, че съм могъл да вдигна ръка срещу тази жена, това значи, че не познавате нито нея, нито мене. Казвам ви, че няма на света мъж, който да е любил тъй, както аз обичам тази жена. Аз имах право върху нея. Тя ми беше дадена преди много години. Кой е онзи англичанин, който се осмели да застане между нас? Повтарям, че на мене принадлежи правото върху нея и аз исках само своята собственост.

– Тя се е избавила от вашето влияние, след като се е научила какъв човек сте – възрази сурово Холмс. – Тя е избягала от Америка, за да се отърве от вас и се е омъжила за уважаван от всички англичанин. Вие я преследвахте и превърнахте живота ѝ в мъка с цел да я заставите да

напусне мъжа, когото обича и уважава, и да избяга с вас, от когото тя се страхува и когото ненавижда. Вие накарахте жената да се самоубие. Ето ролята ви в това дело, мистър Ейб Слейни, и вие ще отговаряте за нея пред закона.

– Щом Елзи умре, все едно ми е какво ще стане с мене – отговори американецът. Той разтвори едната си ръка и погледна смачканата записка, която държеше. – Слушайте, господине – извика той с внезапно подозрение в очите, – не се ли опитвате да ме заплашите? Ако тя е опасна ранена, както казвате, кой е написал тази записка?

Слейни хвърли записката на масата.

– Аз я написах, за да дойдете тук.

– Вие ли сте я написали? Няма човек на света, освен членовете на Съюза, който да знае тайната на танцуващите фигурки. Как можахте вие да я напишете?

– Онова, което може да измисли един човек, може да отгатне друг човек – отговори Холмс. – Ето че иде файтонът, който ще ви откара в Норидж, мистър Слейни. А дотогава вие имате още време да поправите поне малко злото, което сторихте. Известно ли ви е, че мисис Хилтън Къбит е била силно заподозряна в убийството на мъжа си и че само мое-то присъствие тук и това, че познавах вече тази работа, я спасиха от обвинения? Дългът ви към нея е да стане ясно на целия свят, че тя по никой начин – ни пряко, ни косвено – не е отговорна за трагичния край на мъжа си.

– Аз и не желая по-добро от това – каза американецът. – Пък и струва ми се, че и за мене ще бъде по-изгодно да разправя абсолютната истина.

– Мой дълг е да ви предупредя, че тази истина ще послужи срещу вас – извика инспекторът, проявявайки великолепа честност в духа на британския закон.

Слейни вдигна рамене и продума:

– Ще рискувам! Преди всичко, господа, бих искал да ви внуша, че познавам тази жена още от детинството ѝ. Ние бяхме седмина в Чикагската шайка и бащата на Елзи беше главатар на съюза. Умен човек беше старият Патрик. Той изнамери шифъра, който за всеки непосветен прилича на детски драскулки.

И тъй, Елза го беше понаучила що-годе от нас, но не можа да издържи на нашата работа и понеже си имаше свои честно спечелени пари, напусна ни и замина за Лондон. Тя беше сгодена за мене и навярно щяхме да се оженим, ако бях си избрал друг занаят. Научих къде се

намира чак след сватбата ѝ с този англичанин. Писах ѝ писмо, но не получих отговор. Тогава дойдох тук и тъй като писмата не сториха нищо, пишех ѝ своите послания на такива места, където можеше да ги прочете. Мина се цял месец. Аз живеех в имението, от което можех да излизам денем и нощем, незабелязан от никого. Опитах всичко. Знаех, че тя чете моите послания, защото веднъж ми написа отговор под едно от тях. Най-после изгубих търпение и започнах да я заплашвам. Тогава тя ми изпрати писмо, в което ме молеше да си замина и казваше, че ако стане някакъв скандал с мъжа ѝ, ще ѝ разбия сърцето. Тя пишеше, че в три часа сутринта, когато мъжът ѝ спи, ще слезе долу и ще поговори с мене през долния прозорец, ако аз се съглася после да замина и да я оставя на мира. Тя дойде и донесе пари, като се опитваше да ме подкупи. Аз обезумях от това, хванах я за ръката и исках да я измъкна през прозореца. В този момент в стаята се втурна мъжът ѝ с револвер в ръка. Елзи падна на пода и ние се озовахме лице срещу лице с англичанина. И аз бях въоръжен и вдигнах оръжието си с цел да го сплаша, за да мога да избягам. Той стреля срещу мен и не ме улучи: в същия миг стрелях и аз и тон падна. Избягах през градината и чух как прозорецът се затвори след мене.

Това е истината, като пред Бога казана, господа. И аз не чух нищо повече за нея, докато не пристигна едно момче на кон със записка, която ме накара да дойда тук и да попадна в ръцете ви.

Докато американецът говореше, една кола спря пред вратата. В нея имаше двамина полицаи. Инспекторът Мартин стана и пипна пленника си за рамото.

– Време е да вървим.

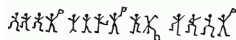
– Не мога ли да я видя преди това?

– Не, тя е в безсъзнание. Мистър Шерлок Холмс, позволявам си да изразя надеждата, че ако някога ми попадне важно, дело, ще имам щастие да работя заедно с вас.

Ние стояхме до прозореца и гледахме как се отдалечава колата. Като се обърнах, видях смачканата записка, която престъпникът беше хвърлил на масата. Това беше записката, с която Холмс го примамва.

– Уотсън, опитайте да я прочетете! – усмихна се приятелят ми.

Тя съдържаше само следното редче танцуващи фигурки:

– Ако използвате правилата, които ви обясних – каза Холмс, – ще видите, че тази записка значи: „Елате тук веднага.“ Аз бях уверен, че той бездруго ще се отзове на тази покана, защото не би му минало никога през ума, че тази записка е писал друг, а не мисис Къбит.

И тъй, Уотсън, ние сполучихме най-после да напътим към добро тези танцуващи човечета, които толкова често са причинявали зло; и аз мисля, че изпълних обещанието, което ви дадох: да прибавя нещо извънредно към вашите записки. Влакът ни заминава в три часа и четиридесет минути и аз бих желал по обед да бъде вкъщи.

Ще кажа още няколко думи в заключение.

Американецът Ейб Слейни бе осъден от зимната сесия на съда в Норидж на смърт, но наказанието му бе заменено със затвор поради смекчаващи вината обстоятелства и факта, че пръв е стрелял Хилтън Къбит. За мисис Къбит ми е известно само, че оздравя напълно от раната си и че е вдовица до днес, отдадена всецяло на грижи за бедните и на управлението на имотите на мъжа си.

КРАЙ

© 1992 А. Атанасов, превод от английски

Arthur Conan Doyle
The Adventure of the Dancing Men, 1903

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Артър Конан Дойл
МЕМОАРИТЕ НА ШЕРЛОК ХОЛМС
разкази
Том I

Arthur Conan Doyle
The Adventures of Sherlock Holmes
А. Атанасов, Д. Симидов, Л. Весов – преводачи, 1992 г.

Редактор Иванка Савова
Художник на илюстрацията на корицата Веселин Павлов
Художник-редактор Веселин Христов
Технически редактор Бонка Лукова
Коректори Надя Костуркова, Мая Поборникова-Ночева

Английска, I издание
Издателски № 3018
Формат 84/108/32
Печатни коли 17,00
Издателски коли 14,28
Излязла от печат на 30. IV. 1992 г.

Компютърен набор и монтаж ДФ „Христо Г. Данов“ – Пловдив
Печат ДФ „Полиграфия“ – Пловдив

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7306>]